

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Затверджено на засіданні
кафедри економіки,
готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Завідувач кафедри ID 11012
протокол № 1 від 01.09.2025 р.

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	Облік та статистика (з курсовою роботою) Обов'язковий
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка та бізнес
Рік викладання	2025-2026
Семестр	3 семестр
Викладач(-і)	Пилипенко Катерина Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
Профайл викладача	
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	pylypenko_kateryny@msspu.edu.ua Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Zoom, Googl Meet
Сторінка освітнього компонента на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=3710

Анотація до освітнього компонента

Освітній компонент **«Облік та статистика»** є складовою системи підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Економіка та бізнес». Освітній компонент **«Облік та статистика»** утворено шляхом інтеграції двох освітніх компонентів: «Статистика» і «Бухгалтерський облік». Він належить до циклу нормативних.

Бухгалтерський облік, як галузь наукових знань, виступає важелем контролю за станом об'єктів управління, здійснення економічного аналізу та оцінки результатів господарювання. Саме бухгалтерський облік забезпечує керівників оперативною, якісною, об'єктивною і реальною інформацією для прийняття на її основі оперативних, тактичних та стратегічних рішень.

Управління будь-яким підприємством вимагає систематичної інформації про здійснювані господарські процеси, їх характер і обсяг, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання, а також про фінансові результати діяльності. Основним джерелом такої інформації виступають дані поточного бухгалтерського обліку, які систематизуються у звітність. Така звітність має велике значення, оскільки використовується не тільки для економічного аналізу діяльності окремого підприємства, а й для узагальнення результатів у масштабах усієї економіки держави.

За своїм змістом бухгалтерський облік тісно пов'язаний із плануванням, економічним аналізом, аудитом, ревізією, правом. Так, за даними бухгалтерського обліку здійснюється контроль за виконанням планових завдань за звітний період і забезпечується інформація для планування й прогнозування розвитку підприємства. Економічний аналіз ґрунтується на показниках плану й бухгалтерського обліку. Відображаючи господарські процеси, бухгалтерський облік контролює дотримання законодавчих актів і юридичних норм, які регулюють фінансово-економічну діяльність. Отже, вивчення студентами принципів бухгалтерського обліку, методики обліку основних господарських операцій, порядку заповнення облікових реєстрів та форм фінансової звітності в сучасних умовах є актуальним.

Вивчення освітнього компонента «Бухгалтерський облік» спрямоване на оволодіння навичками оцінки економічних процесів, які відбуваються в суспільстві, вивчення суті та методичних засад бухгалтерського обліку підприємств різних форм власності та видів діяльності.

Предметом освітнього компонента «Статистика» є дослідження кількісних закономірностей розвитку суспільних явищ в конкретних умовах місця і часу. Це параметри та кількісні співвідношення між масовими суспільними явищами, закономірності їх формування, розвитку та взаємозв'язку. Статистика вчить, як підпорядковувачись меті дослідження зібрати, обробити та проаналізувати інформацію, виявити та оцінити закономірності формування розвитку та взаємодії складних за своєю природою соціально-економічних явищ в сучасних умовах.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента є вивчення здобувачами вищої освіти основних положень бухгалтерського обліку з метою максимального засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення умінь і навичок у практичній роботі ведення бухгалтерського обліку на підприємствах України, вироблення вміння аналізувати фінансово-господарський стан підприємства на основі облікових даних з метою своєчасного прийняття правильних управлінських рішень; формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок кількісного оцінювання явищ та процесів на народногосподарському рівні, зокрема для розробки обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення діяльності досліджуваного об'єкта, оволодіння методами узагальнення та аналізу інформації.

Завдання освітнього компонента полягає у вивченні здобувачами вищої освіти форм організації виробничо-господарської діяльності на підприємствах, методології і методики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах; вивченні методологічних та методичних питань статистичного дослідження соціально-економічних процесів, принципів організації статистичних спостережень, методик розрахунку показників, прийомів статистичного аналізу та подання інформації.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувачі повинні :

знати:

- економічну сутність, функції та роль бухгалтерського обліку і статистики у системі управління підприємством;
- нормативно-правові засади організації бухгалтерського обліку та статистичної звітності;
- принципи, методи та елементи методу бухгалтерського обліку (документування, інвентаризацію, оцінку, калькулювання, рахунки, подвійний запис, баланс і звітність);
- структуру та зміст фінансової звітності підприємства, порядок її формування і використання для прийняття управлінських рішень;
- теоретичні основи статистики, систему статистичних показників і методи їх розрахунку;
- методи збирання, групування, узагальнення та аналізу статистичної інформації;
- методи статистичного аналізу соціально-економічних явищ і процесів (середні величини, показники варіації, індекси, ряди динаміки);
- інформаційне забезпечення аналізу діяльності підприємства на основі облікових і статистичних даних;
- методологічні підходи до виконання науково-дослідної роботи та підготовки курсової роботи з використанням облікових і статистичних даних.

вміти:

- застосовувати принципи та методи бухгалтерського обліку для відображення господарських операцій підприємства;
- здійснювати документування господарських операцій та формувати облікові регістри;
- складати основні форми фінансової звітності та інтерпретувати їх показники;
- використовувати статистичні методи для збору, систематизації та аналізу економічної інформації;
- розраховувати та аналізувати статистичні показники, середні величини, індекси, показники динаміки та варіації;
- здійснювати статистичне узагальнення даних і представляти результати у вигляді таблиць, графіків та діаграм;
- використовувати облікову та статистичну інформацію для оцінювання ефективності діяльності підприємства;
- застосовувати сучасні цифрові інструменти для обробки економічних даних;
- виконувати курсову роботу: формулювати мету і завдання дослідження, аналізувати облікову та статистичну інформацію, робити обґрунтовані висновки та пропозиції.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК)

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, бізнесу, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гендерна рівність, зменшення нерівності, мир та справедливість, партнерство заради сталого розвитку.

Програмні результати навчання

РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

РН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

Комунікація

Критичне мислення

Вирішення проблем

Прийняття рішень

Емоційний інтелект

Ненасильницьке спілкування

Управління знаннями

Робота в режимі невизначеності

Самоаналіз і саморефлексія.

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Практика	Загальна кількість годин
Кількість годин Денна форма (разом)	32	56	122		210 / 7 кр.
Заочна форма (разом)	Не передбачено				

Підсумкова (семестрова) форма контролю – екзамен

Політика освітнього компонента

Курс передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.

Вчасно виконувати завдання семінарів та завдань самостійної роботи; Вчасно та самостійно виконувати контрольні завдання

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Структура освітнього компонента

Перелік тем (модулів)	кількість годин денна форма				Рекомендована література
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
Модуль 1. ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ. ОБЛІК АКТИВІВ, ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	16	36	62	114	Основні та додаткові джерела для модуля БО
Модуль 2. СТАТИСТИКА	16	20	60	96	Основні та додаткові джерела по курсу для модуля Статистики
Усього	32	56	122	210	

Програма освітнього компонента

Модуль 1. ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ. ОБЛІК АКТИВІВ, ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Блок 1. Організаційні засади, суть і значення бухгалтерського обліку

Тема 1. Бухгалтерський облік: його суть та значення

Характеристика бухгалтерського обліку. Види бухгалтерського обліку. Задачі і вимоги до ведення бухгалтерського обліку. Основні принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Вимірники бухгалтерського обліку. Користувачі бухгалтерської інформації.

Тема 2. Предмет і об'єкт бухгалтерського обліку

Предмет бухгалтерського обліку. Господарські процеси. Метод бухгалтерського обліку.

Тема 3. Бухгалтерський баланс

Бухгалтерський баланс як елемент методу бухгалтерського методу, його зміст і побудова. Оцінка та групування статей балансу. Типи господарських операцій та їх вплив на баланс.

Тема 4. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис

Поняття про рахунки бухгалтерського обліку. Метод подвійного запису, його контрольне і інформаційне значення. Рахунки синтетичного і аналітичного обліку.

Тема 5. Вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку

Оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку. Види та методи оцінки. Калькулювання як елемент методу бухгалтерського обліку.

Тема 6. Документування та інвентаризація в бухгалтерському обліку.

Документування та документи: поняття, значення, вимоги до оформлення. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку.

Тема 7. Загальні принципи організації бухгалтерського обліку суб'єкта

господарювання.

Облікова політика підприємства. Сутність організації бухгалтерського обліку. Форми і реєстри бухгалтерського обліку.

Блок 2. Облік активів, зобовязань та власного капіталу

Тема 8. Облік основних засобів та інших необоротних активів

Оцінка і класифікація основних засобів. Облік надходження основних засобів. Нарахування та облік амортизації. Нематеріальні активи, критерії їх визнання, класифікація і оцінка. Облік надходження нематеріальних активів. Облік амортизації нематеріальних активів. Облік переоцінки нематеріальних активів. Облік вибуття нематеріальних активів.

Тема 9. Облік фінансових інвестицій

Визначення та класифікація фінансових інвестицій. Оцінка фінансових інвестицій. Рахунки обліку фінансових інвестицій. Приклади оцінки довгострокових фінансових інвестицій на дату балансу.

Тема 10. Облік дебіторської заборгованості.

Визначення та класифікація видів дебіторської заборгованості. Рахунки обліку дебіторської заборгованості за її видами. Особливості обліку резерву сумнівних боргів.

Тема 11. Облік грошових коштів (в касі та на банківських рахунках).

Поняття та класифікація грошових коштів. Організація обліку готівки в касі. Особливості обліку готівки в іноземній валюті. Облік коштів на поточному рахунку. Облік інших коштів

Тема 12. Облік запасів

Визначення та класифікація запасів. Оцінка запасів. Документування операцій з запасами. Системи обліку запасів: періодична та постійна. Облік та розподіл транспортно-заготівельних витрат. Облік запасів за їх видами.

Тема 13. Облік витрат діяльності.

Поняття та класифікація витрат. Рахунки та особливості обліку витрат.

Тема 14. Облік операцій з банківськими кредитами.

Поняття і класифікація банківських кредитів. Рахунки обліку довго- та короткострокових кредитів банку. Облік довго- та короткострокових кредитів банку. Облік операцій із іншими видами банківських кредитів (кредитних послуг).

Тема 15. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Первинний облік в процесі постачання суб'єктів господарювання. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками-підрядниками. Особливості обліку розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками. Особливості обліку розрахунків за товарообмінними (бартерними) операціями.

Тема 16. Облік праці та розрахунків за виплатами працівникам.

Склад та визнання виплат працівникам. Види заробітної плати. Форми та система оплати праці. Документи обліку персоналу, робочого часу, виробітку та розрахунків за виплатами. Облік розрахунків за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням працівників. Порядок обліку розрахунків за поточними виплатами (заробітною платою, відпускними). Створення резерву сплати відпускних. Облік поточних виплат (допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, у зв'язку з вагітністю та пологами). Облік утримань з сум нарахованих виплат.

Тема 17. Основи звітності суб'єктів господарювання.

Сутність та значення звітності суб'єктів господарювання. Види та класифікація звітності суб'єктів господарювання. Користувачі звітності та їх інформаційні потреби. Схема формування звітності суб'єктів господарювання. Нормативно-правове забезпечення звітності.

Модуль 2. СТАТИСТИКА

Тема 1. Методологічні основи статистики. Статистичне спостереження

Джерела статистики. Особливості статистики як самостійної суспільної науки. Взаємозв'язок статистики з іншими науками. Об'єкт та предмет статистики. Основні поняття статистики. Статистичні закономірності. Статистична сукупність. Статистичні ознаки та їх класифікація. Метод статистики. Стадії статистичного дослідження. Суть, джерела та організаційні форми статистичного спостереження.

Статистична звітність. Види звітності. Спеціально організовані статистичні спостереження та

їх види. Статистичні реєстри. Методологічні та організаційні питання статистичного спостереження. План та програма статистичного спостереження. Види і способи спостереження. Помилки спостереження і контроль за вірогідністю даних.

Тема 2. Зведення і групування

Суть та завдання статистичного зведення та групування. Етапи зведення. Види зведення та його програма. Основні питання методологій статистичних групувань. Основні завдання і види групувань. Види групувань за видом групувальної ознаки. Основні методологічні питання групування. Інтервали групувань, їх види та методи розрахунку. Типологічні структурні та аналітичні групування. Вторинні групування та методи їх виконання. Ряди розподілу, їх види і графічне зображення (полігон, гістограма, кумулята). Щільність розподілу.

Тема 3. Система статистичних показників

Статистичний показник як кількісна характеристика суспільних явищ. Види та класифікація статистичних показників. Абсолютні статистичні величини та одиниці їх виміру. Види вимірників абсолютних величин. Види відносних величин, їх зміст та умови застосування. Одиниці виміру відносних величин. Принципи побудови відносних величин. Система статистичних показників.

Тема 4. Середні величини

Суть і значення середніх величин. Розвиток теорії середніх величин А.Кетле. Види середніх величин. Умови використання середньої величини. Особливості обчислення середніх величин. Середня арифметична величина, умови її використання та властивості. Розрахунок середньої арифметичної методом "моментів". Середня гармонійна величина та умови її застосування. Визначення середнього значення відносної величини. Структурні середні, методика їх розрахунку та економічний зміст.

Тема 5. Статистичні графіки і таблиці

Статистичні таблиці. Основні правила побудови статистичних таблиць. Підмет і присудок таблиці. Класифікація статистичних таблиць за різними ознаками. Поняття про статистичний графік. Класифікація графіків за різними ознаками. Основні елементи статистичного графіка. Правила побудови графіків. Графіки динаміки, структури, порівняння, взаємозв'язку тощо. Картографи та картодіаграми.

Тема 6. Статистичне вивчення варіації і форми розподілу

Суть і характеристики варіації. Методи обчислення та математичні властивості дисперсії. Види дисперсій. Характеристики форми розподілу. Моменти розподілу. Аналіз концентрації, диференціації та подібності розподілів.

Тема 7. Вибіркове спостереження

Суть вибіркового спостереження. Перевага вибіркового методу порівняно з іншими методами статистичного спостереження. Теоретичні основи вибірки. Показники генеральної та вибіркової сукупності. Репрезентативність вибірки. Помилки вибірки. Різновиди вибірки. Способи добору. Визначення меж довірчих інтервалів генеральної середньої та генеральної частки та необхідної чисельності вибірки. Види та способи формування вибіркової сукупності. Помилки вибіркового спостереження та методи їх розрахунку.

Тема 8. Ряди динаміки

Ряд динаміки – основа аналізу та прогнозування соціально-економічних процесів. Поняття про статистичні ряди динаміки. Види рядів динаміки та їх особливості. Методика розрахунку середнього рівня ряду динаміки. Аналітичні показники ряду динаміки (ланцюгові, базисні та середні): абсолютний приріст, темп росту і приросту. Методи обробки рядів динаміки. Приведення ряду динаміки до єдиної основи. Сезонні коливання та їх вимірювання. Поняття про закономірності динаміки (розвитку у часі). Компоненти ряду динаміки. Тренд ряду динаміки. Визначення тренду ряду динаміки методом збільшення інтервалів часу, рухомої середньої. Аналітичне вирівнювання ряду динаміки. Лінійне рівняння тренду. Екстраполяція та інтерполяція в рядах динаміки. Кореляція рядів динаміки. Методи прогнозування на основі рядів динаміки. Аналіз сезонних коливань.

Тема 9. Індекси

Суть статистичного індексу та його роль у статистичному аналізі. Методологічні основи побудови індексів. Індексовані величини та їх види. Види індексів. Індивідуальні індекси: методика розрахунку та економічний зміст. Агрегатний індекс як основна форма статистичного загального Агрегатні індекси якісного, кількісного та об'ємного показника. Ланцюгові та базисні агрегатні індекси. Системи взаємозалежних індексів. Розкладання загального абсолютного приросту за факторами. Аналіз динаміки середнього рівня інтенсивного показника. Індекси змінного складу, постійного складу та структурних зрушень. Середньозважені індекси, методи їх розрахунку та умови використання. Факторний індексний аналіз.

Тема 10. Кореляційний аналіз

Види взаємозв'язків між явищами. Кореляційний зв'язок. Непараметричні методи оцінки кореляційного зв'язку. Рангова кореляція. Метод аналітичного групування. Правило розкладання варіацій та економічна суть кореляційного відношення. Суть і етапи кореляційно-регресійного аналізу. Лінійне рівняння регресії та лінійний коефіцієнт кореляції. Множинна регресія та багатофакторна кореляція. Перевірка істотності зв'язку.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1	Вирішення кейсів по самостійній роботі (10 балів)
2	Підготувати та опублікувати тези у міжнародній конференції за індивідуальною темою (10 балів).
3.	Презентація та захист доповіді за узгодженою тематикою дослідження (10 балів).

Тематика курсових робіт з ОК «Облік і статистика (з курсовою роботою)»

1. Бухгалтерський облік та статистичний аналіз активів підприємства.
2. Облік і статистичний аналіз основних засобів підприємства.
3. Облік нематеріальних активів та статистичний аналіз ефективності їх використання.
4. Бухгалтерський облік і статистичний аналіз фінансових інвестицій підприємства.
5. Облік грошових коштів та статистичний аналіз їх руху на підприємстві.
6. Облік дебіторської заборгованості та статистичний аналіз її структури і динаміки.
7. Облік запасів та статистичний аналіз ефективності їх використання.
8. Облік витрат підприємства та статистичний аналіз їх структури і динаміки.
9. Облік розрахунків з постачальниками та статистичний аналіз платіжної дисципліни підприємства.
10. Облік розрахунків з працівниками та статистичний аналіз фонду оплати праці.
11. Облік банківських кредитів та статистичний аналіз кредитного навантаження підприємства.
12. Бухгалтерський баланс підприємства та статистичний аналіз його показників.
13. Фінансова звітність підприємства як інформаційна база статистичного аналізу діяльності.
14. Облік доходів підприємства та статистичний аналіз їх динаміки.
15. Облік фінансових результатів та статистичний аналіз прибутковості підприємства.
16. Облік виробничих запасів та статистичний аналіз оборотності оборотних активів.
17. Облік витрат на оплату праці та статистичний аналіз продуктивності праці.
18. Облік витрат підприємства та статистичний аналіз собівартості продукції.
19. Облік основних засобів та статистичний аналіз їх відтворення і використання.
20. Облік грошових потоків підприємства та статистичний аналіз їх динаміки.
21. Бухгалтерський облік діяльності підприємства та статистичний аналіз основних економічних показників.

22. Облік господарських операцій підприємства та статистичний аналіз їх впливу на фінансовий стан.
23. Облік оборотних активів та статистичний аналіз ефективності їх використання.
24. Облік витрат діяльності підприємства та статистичний аналіз рентабельності.
25. Облік фінансових ресурсів підприємства та статистичний аналіз їх використання.
26. Облік доходів і витрат підприємства та статистичний аналіз фінансових результатів.
27. Облік власного капіталу підприємства та статистичний аналіз його структури і динаміки.
28. Облік розрахункових операцій підприємства та статистичний аналіз їх ефективності.
29. Бухгалтерська звітність підприємства та статистичний аналіз його фінансового стану.
30. Облікова інформація підприємства як база статистичного аналізу його господарської діяльності.

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	Опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод, метод вправ, навчальні дискусії, частково-пошуковий метод виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота здобувачів)	Поточний контроль: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей здобувачів або опитування здобувачів; презентація, доповідь; практико-орієнтовні завдання(виконання вправ на практичних заняттях) Написання есе. Тестові завдання. Підсумковий контроль: письмовий екзамен.
РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	аналітичний огляд джерел інформації з формуванням структурно-логічних взаємозв'язків.	Поточний: доповідь, схематичний конспект, підбір вправ, проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: екзамен
РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.	робота з науковими текстами, опрацювання баз статистичних даних, аналіз законодавчих та нормативних актів.	Поточний: презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен
РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання (за видами діяльності), визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.	аналітичний огляд джерел інформації з формуванням структурно-логічних взаємозв'язків.	Поточний: доповідь, схематичний конспект, підбір вправ, проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: екзамен

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний: презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен
РН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.	пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, методи інтерактивного навчання, створення ситуації пізнавальної новизни	Поточний: усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей здобувачів, презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен
РН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	аналітичний огляд джерел інформації з формуванням структурно-логічних взаємозв'язків.	Поточний: доповідь, схематичний конспект, підбір вправ, проведення інтерактивних вправ. Підсумковий контроль: екзамен
РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.	виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний: презентація, доповідь, схематичний конспект, практико-орієнтовні завдання Підсумковий контроль: екзамен
РН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні	методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, поєднані з переживаннями, виконання індивідуальних навчальних завдань	Поточний контроль: практична перевірка знань на заняттях; тестова перевірка знань здобувачів, доповідь, презентація. Підсумковий контроль: екзамен

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <https://v.gd/ADELEh>. Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та самостійну роботу.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента				
Види навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню	Робота здобувачів на навчальних заняттях	Тематична 1	Тематична 2	разом
	Відповіді (виступи) на обрану тему	5	5	10
	Презентація по обраній темі	5	5	10
	виконання вправ на практичних заняттях	5	5	10
	Разом			30
	Самостійна робота здобувача			
	Вирішення кейсів по самостійній роботі (10 балів)	5	5	10
	Підготувати та опублікувати тези у міжнародній конференції за індивідуальною темою (10 балів).	5	5	10
	Презентація та захист доповіді за узгодженою тематикою (10 балів).	5	5	10
	разом			30
	Підсумковий контроль (екзам)			40
	Загальний бал ОК			100

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Оцінювання видів навчальної діяльності здійснюється за шкалою «0», «1», «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти за окремими видами навчальних робіт, наведені у таблиці нижче.

Оцінювання окремих видів робіт

Методи контролю результатів Навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Творчі завдання (реферат, есе, схеми, презентації)	5 балів: 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання (проекти, ситуаційні завдання тощо)	5 балів: 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні теоретичні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.

Методи контролю результатів Навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
	4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань.
	3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань. 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань. – 0 балів – відповідь відсутня

Згідно Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладачем за освітнім компонентом визначено 3 види самостійної роботи (згідно орієнтовного переліку видів діяльності здобувача, які дозволяють продемонструвати досягнення результатів навчання, наведених в Положенні). Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів. Підсумковим контролем на освітньому компоненті Облік та статистика є письмовий екзамен, на його складання надається 40 балів. Екзаменаційний білет включає 2 теоретичних питання (по 10 балів за відповідь на 1 питання) та 20 тестових завдань (по 1 балу за відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	36-40

Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання екзамену)	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	1-20

Оцінювання курсової роботи здійснюється за такими критеріями:

Критерії оцінювання	Бали
Оформлення курсової роботи відповідно до визначених вимог	1-5
Проведення в курсовій роботі аналізу літературних джерел за обраною темою дослідження	1-10
Повнота викладу теоретичного матеріалу	1-15
Грунтовність викладу практичної частини роботи	1-30
Грунтовність розроблених висновків та пропозицій в курсовій роботі	1-15
Логічність та обґрунтованість викладення змісту курсової роботи в доповіді студента на її захисті	1-15
Аргументація відповідей на поставлені запитання під час захисту курсової роботи	1-10
Разом	100

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики, диференційований залік	Для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (відповідно Положення про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>)

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>, розміщеного на офіційному сайті Університету.

З даним Положенням здобувачів знайомлять куратор ECTS, гарант освітньої програми, НПП, які викладають на ОП.

Також інформація щодо перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті розміщується на офіційній сторінці кафедри, включаючи зразок заяви для визнання результатів такого навчання і рекомендованих онлайн-ресурсів для неформальної освіти.

Викладачами освітньої програми здійснюється моніторинг сертифікаційних програм, курсів на онлайн-платформах та в офлайн-режимі з метою надання здобувачам вищої освіти актуальної інформації про підвищення рівня професійної підготовки та можливого перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінці освітнього компоненту Педагогіка з навчальною практикою на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Рекомендована література.

Основна:

Модуль 1.

1. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Красевський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – 388 с. – (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 94).
2. Гордієнко Н. І. Фінансовий облік : навч. посіб. ; Харків. нац. ун-т міськ. госпва ім. О. М. Бекетова. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 288 с.
3. Голов С.Ф., Голубка Я.В., Костюченко В.М., Кузіна Р.В., Чижевська Л.В. Професійна етика бухгалтера: підручник. Житомир, ПП Рута. 2022. 260 с.
4. Мельник С. І., Горбан І. М., Марушко Н. С. Фінансовий облік і звітність : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с.
5. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : практикум : навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Електронні текстові дані. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2023. 114 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/9c6b0d3a-1835-4ae7-b19a-9eca9f3cc191/content>.
6. Теорії та методи бухгалтерського обліку: підручник / С.Ф. Голов, Я.В. Голубка, В.М. Костюченко, Л.В. Чижевська. — Житомир: Видавничий дім «Бук-Друк», 2024. — 444 с.
7. Усатенко О. В. Бухгалтерський облік та звітність організацій : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2022. 74 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Bukh.-oblik.-Dovhopol-2021.pdf.
8. Яковенко С. Л. Бухгалтерський облік : навч. посіб. ЛФ ХАДФК, 2023. 362 с.
9. Куцик П. О., Коваль Л. І., Макарук Ф. Ф. Бухгалтерський облік у торгівлі та ресторанному господарстві : навч. посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2024. 504 с.

Модуль 2.

- 1.. Бегун С. І. Статистика: навчальний посібник / С. І. Бегун. – Луцьк: 2022. – 230 с. URL:https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Statystyka2023-.Kostyuk-stysnuto.pdf
2. Гайденко С. М., Костюк В. О. Бізнес-статистика : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 190 с.
3. Економічна статистика: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / Л.С. Стригуль, Т. Ю. Чайка, В. О. Александрова, В. В. Мартинова ; за заг. ред. доц. Стригуль Л. С. Дрогобич : «Коло», 2022. 333 с.
4. Економічна статистика: Навчальний посібник. Видання друге, перероб. та доп. Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2020. 276 с.
5. Загальна теорія статистики: Підручник/ За ред. А. В. Непрана, І. А. Дмитрієва. Харків: ПП Іванченка, 2022. 720 с. URL: <https://www.kpufilia.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/Pidruchnyk-Statystyka-2022-1.pdf>.
6. Статистика : підручник / Кушнір Н. та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
7. Статистика : підручник / В. О. Костюк, І. В. Мількін, О. І. Славута ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 204 с.

Додаткові:

1. Гончарук Я. А., Марушко Н. С., Лозовицький Д. С., Воляник Г. М. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. Львів : «Магнолія 2006», 2024. 400 с.
2. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 224 с.
3. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручн. друге видання, доповн. 1 переробл. Київ: Алерта, 2020. 192 с.
4. Статистика : підручник / С. І. Пирожков, В. В. Рязанцева, Р. М. Моторин та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 328 с.

Нормативно – правові документи

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" (зі змінами і доповненнями) від 16.07.99 р. № 996. - ХІУ.
2. Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг" від 22.05.2003 № 851-ГУ
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами та доповненнями.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291, із змінами та доповненнями.
5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 р. № 88, із змінами та доповненнями : сайт Верховної ради України.
6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 р. № 879.
7. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 р. № 356, із змінами та доповненнями : сайт Верховної ради України.
8. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635
9. Порядок подання фінансової звітності від 28.02.2000 р. № 419, із змінами та доповненнями . Сайт Верховної ради України.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

Електронні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL: <http://www.apk-inform.com/ru/analytc>
7. Офіційний сайт Національного агропорту URL: <http://latifundist.com>
8. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL:
9. Офіційний сайт <http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/> Спільки економістів України URL: innovacijny-klastery-mexanyzm-pidvyshhennyakonkurentospromozhnosti
10. I.FACTOR.UA – інтелектуальна система бухгалтерських знань <https://i.factor.ua/ukr/>.
11. Uteka: Найповніша бібліотека безпечних рішень бухгалтера. За темами бухобліку, податків та права URL: (<https://uteka.ua/ua/>).
12. Бухгалтер 911: Сайт для бухгалтерів №1 в Україні. URL: (<https://buhgalter911.com/uk/>).
13. Все про бухгалтерський облік. Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета. URL: <http://vobu.ua/ukr/>.
14. Дебет-кредит. Український бухгалтерський портал. URL: <https://dtk.com.ua/>.
15. Електронний репозитарій наукових публікацій ПДАУ. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/home>.
16. Жива бухгалтерська книга. Онлайн-видання. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/buhbook>.
17. Інтерактивна бухгалтерія: інноваційний бухгалтерський сервіс актуальної інформації для аудиторів, бухгалтерів, фінансистів, юристів, власників бізнесу, керівників, кадровиків, викладачів та студентів облікових і фінансових дисциплін. URL:

(<https://interbuh.com.ua/ua/>).

18. Курси бухгалтерів онлайн безкоштовно з нуля для початківців (buhoblik.org.ua).

19. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

20. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.